

KOTOUTTAMISOHJELMA

Keskeisiä maahanmuuttopolitiikkaan liittyviä ohjelmia, selvityksiä ja selontekoja	3
Maahanmuuttoasioihin liittyvä lainsäädäntöä	3
Kotouttamislaki	3
Kotouttamisohjelma	4
Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma	6
Kotouttavat toimenpiteet	6
Etnisten suhteiden edistäminen	6
Kotoutuminen maahanmuuttajan näkökulmasta	7
Käsitteiden määrittely	7
Maistraatti ja ulkomaalaisten rekisteröinti	8
Henkilötunnuksen määräytyminen	9
Poliisi	9
Poliisi ja ulkomaankansalaisten oleskeluluvat	10
EU- ja ETA-maiden kansalaiset	11
Kolmansien maiden kansalaiset	11
Perusteet oleskeluluvan myöntämiselle	11
Ulkomaiden kansalaisten oleskeluluvat ja oikeudet palveluihin	13
Maahanmuuttoasiat Suomessa	14
MAAHANMUUTTAJAPALVELUT	15
SOSIAALIPALVELUT	15
Sosiaalityö	16
Vanhuspalvelut	17
TERVEYSPALVELUT	18
Palveluiden kehittäminen aikavälillä 2011 - 2015	19
OPETUSPALVELUT	19
Perusopetus	19
Perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäminen	19
Maahanmuuttajien yhteyshenkilö	20
Toisen asteen koulutus	21
VAPAA-AIKAPALVELUT	22
Kulttuuritoimi	22
Kirjastopalvelut	23
Liikuntapalvelut	24
Nuorisopalvelut	25
Nuorisotilat	25
Erityisnuorisotyö	25
Nuorisotiedotus	26
TYÖLLISYYSYKSIKKÖ	26
Typ (= työvoiman palvelukeskus)	26
Työpaja	27
KOSKELAN SETTLEMENTTI RY/ ÄÄNEKOSKEN KANSALAIPOISTO	28
MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISSUUNNITELMA JA SEURAKUNNAN PALVELUT	30
KELAN PALVELUT MAAHANMUUTTAJILLE ÄÄNEKOSKELLA	31
TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTON KOTOUTUMISPALVELUT	33
KOTOUTTAMISOHJELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI	35

Suomen valtion kotouttamispolitiikan tavoitteena on olla mukana suomalaisen yhteiskunnan rakentamisessa ja saada maahanmuuttajille samat oikeudet ja velvollisuudet kuin syntyperäisesti Suomen kansalaisilla, sekä tasavertaisuus taloudellisessa, poliittisessa ja sosiaalisessa elämässä.

Helmikuussa 2004 voimaan tulleen **yhdenvertaisuuslain** mukaan viranomaisten tulee kaikessa toiminnassa edistää yhdenvertaisuutta tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan yhdenvertaisuuden edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Viranomaisten tulee erityisesti muuttaa niitä olosuhteita, jotka estävät yhdenvertaisuuden toteutumista.

Keskeisiä maahanmuuttopolitiikkaan liittyviä ohjelmia, selvityksiä ja selontekoja

Keskeisin kansallista maahanmuuttopolitiikka säätelevä ohjelma on Hallituksen maahanmuuttopolitiittinen ohjelma 19.10.2006. Kotouttamiseen liittyvissä asioissa tärkeä asiakirja on Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle kotouttamislain toimeenpanosta 2.10.2008. Kotouttamislain uudistamiseen ja maahanmuuttajien työllistymiseen keskeisesti liittyvä selvitys on tohtori Pentti Arajärven johdolla laadittu: Maahanmuuttajien työllistyminen ja kannustinloukut (Sisäasiainministeriön julkaisuja 2/2009)

Maahanmuuttoasioihin liittyvä lainsäädäntöä

Maahanmuuttoasioihin liittyvää lainsäädäntöä, joista keskeisiä ovat: Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikkahakijoiden vastaanotosta (493/1999), Asetus maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (511/1999), Ulkomaalaislaki (301/2004), Kansalaisuuslaki (359/2003) sekä Yhdenvertaisuuslaki (21/2004).

Kotouttamislaki

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikkahakijoiden vastaanotosta (493/1999), jäljempänä kotouttamislaki) tuli voimaan 1.5.1999. Kotouttamislakia uudistettiin vuonna 2005 ja laki astui voimaan 2.1.2006. Laki täsmentää eri viranomaisten työnjakoa ja laajentaa oikeutta kotouttamissuunnitelmaan. Lain tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa maahanmuuttajien kotouttamista. Kotouttamislaissa säädetään hallinnosta ja viranomaisten vastuusta, maahanmuuttajien osallistumisesta, yhteistyön järjestämisestä, kotoutumisen suunnittelusta ja toimeenpanosta sekä kotoutumistuesta. Laki edellyttää kuntia laatimaan yhdessä työvoimaviranomaisten ja muiden tahojen kanssa kotouttamisohjelman. Samoin laki edellyttää laadittavan maahanmuuttajille henkilökohtaiset kotouttamissuunnitelmat. Kotoutumista edistetään kunnissa

parhaiten kotouttamislakia soveltamalla. Kotouttamislain kokonaisuudistus on ollut pitkään valmisteilla ja lakiuudistus on saatettu voimaan 1.9.2011.

Suomessa maahanmuuttoasioiden hallinto on jakautunut eri viranomaisten kesken, Kullakin taholla on omat tehtävänsä. Kotouttamisessa työnjako on eri asiantuntijatahojen välillä seuraavanlainen:

Ministeriö: Yhteensovittaminen, yleinen kehittäminen, suunnittelu, ohjaus ja seuranta

ELY-keskus: Suunnittelu, ohjaus, seuranta ja sopimukset

Kunta; yleis- ja yhteensovittamisvastuu kotouttamisessa, palvelut

Työ- ja elinkeinotoimisto: Työvoimapolitiittiset toimenpiteet ja työvoimapalvelut

Suomen kotouttamispolitiikka toteutuu kolmella eri tasolla:

Valtakunnallisesti (hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittinen ohjelma), **kunnallisesti** (ohjelma, joka laaditaan yhteistyössä maahanmuuttoviranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa) sekä **yksilökohtaisesti** (kotouttamissuunnitelma, johon maahanmuuttajalla on oikeus ja velvollisuus sitoutua).

Kotouttamispolitiikan periaatteet ovat tasa-arvo, yhdenvertaiset mahdollisuudet, kannustavuus, vastavuoroisuus, omatoimisuus, valinnanvapaus, vuorovaikutus ja yhteistyö. Kotouttamispolitiikan eettisistä periaatteista tärkein on demokratian ja ihmisoikeuksien periaate: kunnioittaa yksilön ja ryhmien perusoikeuksia YK:n ihmisoikeuksien julistuksen, lasten oikeuksien sopimuksen, alkuperäisväestön oikeuksien julistuksen sekä vammaisten oikeuksien julistuksen mukaisesti. Muita eettisiä periaatteita ovat ihmisarvo ja oikeudenmukaisuus, itsenäisyys ja elämän hallinta, syrjäytymisen poistaminen, syrjinnän vastustaminen, väkivallan vastustaminen, asiakkaan yksityisyyden suojaaminen, asiakkaan osallisuus ja henkilökohtainen vastuu.

Kotouttamisohjelma

Kotouttamislain mukaan kotoutumisen edistämiseksi ja tukemiseksi laaditaan kotouttamisohjelma. Kotouttamisohjelma on kunnassa toteutettavan maahanmuuttopolitiikan kannalta keskeinen ohjelma-asiakirja. Ohjelma sisältää suunnitelman kotoutumista edistävistä ja tukevista toimenpiteistä, palveluista, voimavaroista, yhteistyöstä ja vastuista sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamisesta muita yhteiskunnan palveluja suunniteltaessa ja järjestäessä. Ohjelmaan sisällytetään myös etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen.

Kunta vastaa kotouttamisohjelman laatimisesta, toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutuksen ja vaikutusten seurannasta, Kunnan aloitteesta työ- ja elinkeinotoimiston ja tarpeen mukaan muiden viranomaisten tulee osallistua oman toimialansa osalta ohjelman laatimiseen ja toimeenpanoon. Kunnan tulee huolehtia siitä, että maahanmuuttajia, kansalaisjärjestöjä, työntekijä- ja työnantajajärjestöjä sekä muita tahoja kuullaan kotouttamisohjelmaa laadittaessa ja toimeenpantaessa.

Voimassa olevan kotouttamislain perusteella valtionhallinto ei voi antaa kunnille sitovia ohjeita kotouttamisohjelman sisällöstä, sen laatimisesta ja hallinnollisesta käsittelystä. Ohjelman kattavuuden ja vaikuttavuuden kehittämisessä valtiohallinnon vaikutusmahdollisuudet rajoittuvat suosituksiin, informaatio-ohjaukseen ja muuhun yhteistyöhön kuntien kanssa. (Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle kotouttamislain toimeenpanosta 2.10.2008)

Sisäasiainministeriö vastaa maahanmuuttajien kotouttamisesta, tehtävä tulee kuitenkin siirtymään Työ- ja elinkeinoministeriöön. Kotouttamisen tavoitteena on, että maahanmuuttajat voivat osallistua suomalaisen yhteiskunnan toimintaan samalla tavalla kuin muutkin maassa asuvat. Suomen tai ruotsin kielen oppiminen on yksi kotoutumisen keskeinen tekijä.

Kotouttamisen toimeenpano toteutuu siten, että sisäasiainministeriö ohjaa työvoima- ja elinkeinokeskuksia (ELY-keskukset), joilla on alueellinen vastuu maahanmuutto- ja kotouttamisasiosta.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta sekä palvelujen järjestämisestä,

Kunnan kotouttamisohjelman tarkoituksena on edistää maahanmuuttajien tasa-arvon toteuttamista. Tasa-arvolla tarkoitetaan maahanmuuttajan oikeutta opiskella suomen kieltä, täydentää opintojaan ja ammattitaitoaan, perehtyä uutteen asuinpaikkaan ja sen kulttuuriin, käyttää sopeutumista edistäviä tukipalveluja sekä oikeutta säilyttää ja harjoittaa omaa etnistä äidinkieltään ja kulttuuriaan.

Maahanmuuttajien kotoutumiseen vaikuttavat Äänekosken kaupungin järjestämät palvelut, kuntalaisten asenteet sekä maahanmuuttajien asenteet, kulttuuriarvot, heidän resurssinsa ja kotoutumismotivaationsa. Tärkeänä tekijänä kotoutumisprosessissa pidetään suomen kielen opiskelua. Maahanmuuttotyö on pitkälti yhteistyötä maahanmuuttajien ja eri yhteistyötahojen kanssa. Asennetyö tulee näkyä jokapäiväisessä elämässä. Erityistä tiedotusta ja laajempaa asennetyötä tarvitaan kotouttamisen ja siten kotoutumisen edistämiseksi.

Kotouttamistyön linjaukset voivat antaa vain suuntaviivoja, kenenkään tilannetta tai kotouttamisprosessia ei voi ennalta ennustaa, joten työnkin täytyy olla jatkuvaa mukautumista tilanteiden ja aina keskenään erilaisten maahanmuuttajien mukaan.

Henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma

Maahanmuuttajien kotoutumista edesauttaa henkilökohtaisten kotouttamissuunnitelmien laadinta. Kotouttamissuunnitelmassa sovi- taan kaupungin, työvoimatoimiston ja maahanmuuttajan kesken toimenpiteistä, jotka tukevat maahanmuuttaja ja hänen perhettään yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavien tietojen ja taitojen hankkimisessa. Jos maahanmuuttaja ei ole kunnan sosiaalipalvelujen tarpeessa, maahanmuuttaja sekä työ- ja elinkeinotoimisto voivat laatia suunnitelman keskenään. Työvoiman ulkopuolella oleville maahanmuuttajille kuten nuorille, kotiaideille ja iäkkäille, kotouttamissuunnitelma suositellaan laatimaan yhteistyössä kunnan sosiaalitoimessa. Valtakunnallisissa suosituksissa painotetaan erityisesti tarvetta laatia oma kotouttamissuunnitelma viimeksi mainitulle, ns. Haavoittuville ryhmille. Maahanmuuttajan henkilökohtainen kotouttamissuunnitelma perustuu vastavuoroisuuteen, jolloin yhteiskunta turvaa toimentulon ja maahanmuuttaja hankkii aktiivisesti Suomessa tarvittavia tietoja ja taitoja.

Kotouttavat toimenpiteet

Kotouttamistoimenpiteet ovat mm. erilaista koulutusta, työvoima- sekä sosiaali- ja terveystalvuuja. Sisäasiainministeriön muistiossa painotetaan kotoutumiskoulutuksen merkitystä. Maahanmuuttajien kotouttaminen tapahtuu suurelta osalta työvoimapolitiittisen kotoutumiskoulutuksen ja muun koulutuksen kautta. Koulutuksen- työelämälähtöisyyttä on kehitetty pitkäjänteisesti. Olennainen osa koulutusta on maahanmuuttajien osaamiseen kartoittaminen ja kehittäminen sekä työharjoittelujaksot.

Äänekosken kaupungin ensimmäinen maahanmuuttajien kotouttamisohjelma hyväksyttiin joulukuussa 1999. Äänekosken kaupungin toinen kotouttamissuunnitelma hyväksyttiin syyskuussa 2005. Ohjelmissa käsiteltiin kotouttamista 1.5.1999 voimaan tulleen maahanmuuttajien kotouttamislain edellyttämällä tavalla sekä Äänekosken kaupungin sen hetkisen tilanteen ja tarpeiden mukaisesti.

Etnisten suhteiden edistäminen

Hyvät etniset suhteet ovat edellytys etnisten vähemmistöjen sekä muun väestön keskinäiselle sopusoinnulle, yhtäläisten mahdollisuuksien toteutumiselle ja monipuolisen osaamisen hyödyntämiselle yhteisen hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Etniset suhteet ovat toimivia silloin, kun eri ryhmien väliset kulttuuriset, uskonnolliset ja toimintatapoihin liittyvät näkemyserot eivät kehity ristiriidoiksi,

vaan ne ratkaistaan sovittujen vuoropuhelumekanismien puitteis-
sa. Hyviä etnisiä suhteita kehittämällä edistetään koko yhteiskun-
nan turvallisuutta.

Hyvät etniset suhteet edellyttävät vastavuoroista perus- ja ihmis-
oikeuksien kunnioitusta. Suomalaisessa yhteiskunnassa ei hy-
väksytä kenenkään harjoittamaa syrjintää; ei valtaväestön etnisiin
vähemmistöihin kohdistamaa tai etnisten vähemmistöjen keskuu-
dessaan harjoittamaa sen enempää kuin näiden vähemmistöjen
valtaväestöön kohdistamaakaan. Sekä valtaväestön että etnisten
vähemmistöjen asenteisiin tulee tältä osin kiinnittää huomiota ja
vuorovaikutusta lisätä valtaväestön ja etnisten vähemmistöjen vä-
lillä monensuuntaisesti, myös etnisten vähemmistöjen kesken.

Tiedon lisäämisessä median aktiivinen rooli on keskeinen. Kaikki-
en osapuolten tulee kiinnittää huomiota käytettävään terminologi-
aan ja välttää ryhmien leimaamista ilmiöistä puhuttaessa. Ryhmi-
en nimittely, yleistykset ja muuten leimaava kielenkäyttö vahvista-
vat ennakkoluuloja. (Sisäasiainministeriö 31.3.2008)

Kotoutuminen maahanmuuttajan näkökulmasta

Kotouttaminen on yksilöllinen prosessi, jossa maahanmuuttajat
osallistuvat ja liittyvät yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja
sosiaaliseen elämään. Kotouttamisprosessi on ylisukupolvinen
prosessi, jolla tarkoitetaan siitä, että maahanmuuttajan oma kult-
tuuritausta vaikuttaa myös seuraaviin sukupolviin, vaikka he ovat-
kin syntyneet ja kasvaneet uudessa kulttuurissa. Usein myös per-
heenjäsenten kotoutuminen on eriaikaista. Se, minkälaista tukea
ja ohjausta kotoutuja tarvitsee ja kuinka pitkän ajan, riippuu hänen
taustastaan (kotimaa ja maan tilanne, koulutustausta, elämäanko-
kemukset), iästä, omista tavoitteistaan ja maahanmuuton syistä.

Alkuvaiheessa maahanmuuttajan tuen ja ohjauksen tarve on suu-
ri, koska kieli tuottaa yleensä vaikeuksia. Vaikeutena on myös
suomalaisen yhteiskuntajärjestelmän erilaisuus monien muiden
maiden järjestelmiin verrattuna. Erilaiset kulttuuriset tavat, arvot ja
käsitykset voivat varsinkin alkuvaiheessa tuottaa paljon väärinkä-
sityksiä.

Ihmisen perustarpeisiin kuuluu kulttuurista riippumatta yhteisöön
kuulumisen ja hyväksytyksi tulemisen tarve. Fyysisten perustar-
peiden (asuminen, ruoka, vaatteet) tyydyttämisen lisäksi maa-
hanmuuttaja tarvitsee tukea sosiaalisen yhteisön löytämiseen ja
siinä hyväksytyksi tulemiseen. Tärkeä elementti kotouttamispro-
sessissa on oman etnisen identiteetin, kielen ja kulttuurin säilyt-
täminen ja harjoittaminen.

Käsitteiden määrittely

Maahanmuuttaja: Yleiskäsite, jota käytetään kuvamaan kaikkia maahan muuttaneita henkilöitä.

Ulkomaalainen: Suomen oikeuden kannalta henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Siirtolainen: Henkilö, joka muuttaa pysyvässä tarkoituksessa toisen maahan hankkiakseen sieltä toimeentulonsa.

Pakolainen: Henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmän kuulumisen tai poliittisen mielipiteen johdosta (YK:n pakolaisen oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaan). Pakolaisiksi kutsutaan Suomessa yleensä myös henkilöitä, jotka ovat saaneet jäädä maahan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitaarisista syistä.

Turvapaikanhakija: Henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskeluoikeutta vieraasta maasta.

Kiintiöpakolainen: Henkilö, jolla on YK:n pakolaisasiain päävaltuutetun myöntämä pakolaisen asema ja jolla on myönnetty maahantulolupa vuosittain valtion tulo- ja menoarvion yhteydessä päättävän pakolaiskiintiön puitteissa.

Ulkosuomalainen: Suomen rajojen ulkopuolella asuva Suomen kansalainen tai syntyperältään itää itseään suomalaisena.

Paluunmuuttaja: Ulkosuomalainen, joka on pidemmän tai lyhyemmän ajanjakson asunut Suomen rajojen ulkopuolella ja palaa takaisin Suomeen.

Monikulttuurinen, monietninen: Monikulttuurisuudella tarkoitetaan maassa asuvien ihmisten taustojen ja eri kulttuuristen tapojen ja ymmärryksen huomioonottamista ja tasa-arvoa. Etnisyydessä on kyse yksilön ja ryhmän tavasta jäsentää itseään suhteessa toisiinsa. Etnisyys on sidoksissa tilanteisiin ja muuttuu ajan myötä. Monikulttuurisuuden rinnalla käytetään käsitteitä monietninen ja monikansallinen. Monietninen painottaa eri etnisten ryhmien ja eri kulttuuriryhmien muodostamaa yhteiskuntaa. Monikansallinen painottaa yhteiskunnan koostumista eri kansallisuutta olevista henkilöistä.

Kotoutuminen: Prosessi, jossa maahanmuuttajat osallistuvat ja liittyvät yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään. Kotoutumisprosessi on yksilöllinen ja yleensä myös ylisukupolvinen. Kotoutumiseen liittyy lisäksi myös oman etnisen identiteetin, kielen ja kulttuurin säilyttäminen ja harjoittaminen.

Kotouttaminen: Viranomaisten järjestämät toimenpiteet, joilla edistetään maahanmuuttajien kotoutumista.

Maistraatti ja ulkomaalaisten rekisteröinti

Maistraatti ylläpitää valtakunnallista väestöjärjestelmää. Väestöjärjestelmä on valtakunnallinen atk-rekisteri, jossa on perustiedot Suomen kansalaisista ja Suomessa vakinaisesti asuvista ulkomaalaisista.

Suomessa asuvista henkilöistä merkitään perustiedot väestöjärjestelmään. Rekisteröitäviä tietoja ovat mm. nimi, syntymäaika, kansalaisuus, perhesuhdetiedot ja osoite. Vakinaisesti Suomessa muuttaville henkilöille rekisteröidään kotikunta ja he saavat suomalaisen henkilötunnuksen. **Oleskeluluvan on oltava voimassa vähintään vuoden.** Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupaa.

EU- ja ETA- kansalaiset eivät pääsääntöisesti tarvitse oleskelulupaa alle kolmen (3) kuukauden oleskeluissa ja saavat pääsääntöisesti hakemuksesta, jos aikovat viipyä Suomessa yli kolme kuukautta.

Ulkomaalaisen on lain mukaan ilmoitettava rekisteriin samat tiedot kuin Suomen kansalaisenkin, jos oleskelu Suomessa kestää vähintään vuoden. Rekisteröinti tapahtuu paikallisessa maistraatissa (Saarijärven yksikkö tai Jyväskylän yksikkö). Rekisteröityäkseen henkilön on henkilökohtaisesti käytävä maistraatissa. Mukana on oltava passi sekä voimassa olevan oleskelulupa. Muita rekisteröinnissä tarvittavia asiakirjoja ovat mahdolliset avioliittotodistukset, ero- ja kuolintodistukset ja lasten syntymätodistukset.

Rekisteröityvän henkilön tulee täyttää ja henkilökohtaisesti allekirjoittaa maistraatissa ulkomaalaisen rekisteröinti-ilmoituslomake sekä muuttoilmoitus väestötietojärjestelmään. Myös lyhytaikaisesti Suomessa asuva ulkomaalainen voi tietyissä tapauksissa saada henkilötunnuksen, mikäli hän tarvitsee sitä esimerkiksi työnteon takia. Hänelle ei kuitenkaan rekisteröidä kotikunta Suomessa eikä hänelle siten on välttämättä samoja oikeuksia kuin Suomessa vakinaisesti asuvalla henkilöllä. Ulkomaan kansalainen voi käydä rekisteröitymässä siinä maistraatissa jonka virka-alueella hän ilmoittaa asuvansa, verotoimistossa tai Kelassa. Rekisteröitymistä varten EU-kansalaiset tarvitsevat passin ja **Unionin kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitodistuksen**, muiden maiden kansalaisilla tulee olla passi ja **oleskelulupa**.

Henkilötunnuksen määräytyminen

Syntymäaika	Yksilönumero	Tarkistusmerkki
131052	308	T

Henkilötunnus on tunnistamiskeino, joka yksilöi meidät vielä tarkemmin kuin nimi. Ei löydy kahta henkilöä joilla olisi sama henkilötunnus. Henkilön saama tunnus säilyy muuttumattomana koko hänen elämänsä. Henkilö voidaan yksilöidä nimenmuutoksista riippumatta kaikkialla missä tunnusta tarvitaan. Henkilötunnusta käytetään Suomessa tunnistamiskeinona poliisissa, pankissa, virastoissa, Kelassa, terveyskeskuksessa, sairaalassa, apteekissa.

Poliisi

Poliisin maahanmuuttajia koskeva toiminta keskittyy ensisijaisesti laillisuus- ja lupa-asioihin kuten oleskelulupa-, matkustusasiakirja- ja kansalaishakemusten käsittelyyn. Poliisilaitos pyrkii palvelemaan ja auttamaan maahanmuuttajia mahdollisimman hyvin. Maahanmuuttajien kanssa työskennellessä tulee ottaa huomioon se, että he ovat Suomeen tultuaan aivan uudessa ympäristössä ja tilanteessa. Luottamuksen rakentaminen poliisin ja maahanmuuttajien välille on tärkeä ja haastavaa, koska monilla maahanmuuttajilla on paljon kielteisiä kokemuksia poliisien toiminnasta omassa lähtömaassa. Poliisi pyrkii suhtautumaan maahanmuuttajiin empaattisesti ja kertomaan heille minkälainen lainsäädäntö, käsittelyprosessi ja virkakoneisto ovat päätösten taustalla.

Poliisin maahanmuuttajatyöhön keskittyvät työntekijät käsittelevät myös maahanmuuttajiin kohdistuvia syrjintä- ja rasismitapauksia.

Poliisi ja ulkomaankansalaisten oleskeluluvat

Poliisin tehtäviin kuuluu paikkakunnalle tulevien ja paikkakunnalla oleskelevien ulkomaalaisten laillisuus- ja lupa-asiat.

Hakemuksen voi jättää Keski-Suomen Poliisilaitokseen kuuluviin

Äänekosken poliisiasema Torikatu 4 PL 32 40101 Äänekoski puh. 071 874 6200	tai	Jyväskylän poliisiasema Urhonkatu 2 (4. kerros) PL 59 40101 Jyväskylä puh. 071 874 0521
--	-----	---

Poliisi:

- myöntää maassa oleskelevan Suomen kansalaisen ulkomaalaiselle perheenjäsenelle ja tämän alaikäiselle naimattomalle lapselle ensimmäisen oleskeluluvan
- myöntää Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle uuden määräaikaisen oleskeluluvan (jatkolupa), pysyvän oleskeluluvan sekä pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan
- antaa EU-kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitodistuksen ja todistuksen pysyvästä oleskeluoikeudesta
- myöntää unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin ja pysyvän oleskelukortin, sellaiselle EU-kansalaisen perheenjäsenelle, joka ei ole itse unionin kansalainen
- lisää oleskelupäiviä viisumiin ja/tai pidentää viisumin voimassaoloaikoja

Muut oleskelulupia myöntävät viranomaiset:

Maahanmuuttovirasto (Migri) on sisäasiainministeriön alainen virasto, joka käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleske-

luun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita

Ulkomaalaiset tarvitsevat pääsääntöisesti oleskeluluvan voidakseen oleskella pidemmän aikaa Suomessa. Poikkeuksena ovat muiden Pohjoismaiden sekä EU- ja ETA-maiden kansalaiset. Oleskeluluvan myöntämiseen on oltava jokin peruste, kuten esimerkiksi työ, opiskelu, perheside tai humanitaariset syyt. Lupa voidaan myöntää joko pysyvänä tai määräaikaisena.

EU- ja ETA-maiden kansalaiset

Muiden Pohjoismaiden kansalaiset eivät tarvitse oleskelulupa vaan he voivat vapaasti tulla Suomeen sekä oleskella ja työskennellä Suomessa. Pohjoismaiden kansalaisten on kuitenkin rekisteröidyttävä maistraatissa 6 kuukauden oleskelun jälkeen. (www.poliisi.fi)

EU:n kansalaisilta sekä heihin rinnastettavilta ETA-kansalaisilta (Islanti, Liechtenstein, Norja, Sveitsi) ei myöskään vaadita oleskelulupaa. EU- ja ETA-kansalaisilla sekä heidän perheenjäsenillään on oikeus liikkua vapaasti Unionin alueella. Heidänkään ei tarvitse oleskelulleen erityistä perustetta, mutta oleskelu pitää rekisteröidä paikallispoliisissa 3 kuukauden jälkeen. (www.poliisi.fi)

Kolmansien maiden kansalaiset

Muista kuin EU ja ETA-maiden kansalaisista käytetään EU:ssa usein nimitystä kolmansien maiden kansalaiset. He tarvitsevat oleskeluluvan voidakseen oleskella Suomessa pidemmän aikaa. Oleskelulupa voi olla pysyvä tai määräaikainen. Pysyvä lupa myönnetään toistaiseksi eikä sitä tarvitse uusida. Määräaikainen oleskelulupa puolestaan voidaan myöntää joko jatkuvana tai tilapäisenä. Molemmat luvat on uusittava määräajan päädyttyä.

Pääsääntöisesti hakijan toimeentulon on oltava turvattu sekä ensimmäistä oleskelulupaa että jatkolupaa haettaessa. Ulkomaalaisella on oltava palkan, yritystulon, varallisuudesta saatavien tulojen, eläkkeen tai muun vastaavan perusteella riittävät varat itsensä ja perheensä toimentuloa varten eikä toimeentulo saa olla pelkään toimeentulotuen varassa.

Oleskelulupa voidaan evätä, mikäli hakija vaarantaa mm. yleistä turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Lisäksi lupa voidaan evätä, jos on perusteltua syytä epäillä hakijan tarkoituksena olevan maahantuloa tai maassa oleskelua koskevien säännösten kiertäminen.

Perusteet oleskeluluvan myöntämiselle

Oleskelulupa voidaan myöntää esimerkiksi työntekoa, elinkeinonharjoittamista tai opiskelua varten. Muita perusteita ovat perheside, suomalainen syntyperä, paluumuutto ja humanitaariset syyt.

1. Työntekijän oleskelulupa

Ulkomaalainen, joka aikoo tehdä ansiotyötä Suomessa, tarvitsee yleensä työntekijän oleskeluluvan. Säännöstä on kuitenkin monia poikkeuksia. Esimerkiksi marjojen tai hedelmien poimijat, jotka ovat töissä enintään kolme kuukautta, voivat työskennellä ilman oleskelulupaa.

Työntekijän oleskelulupaa myönnettäessä otetaan huomioon Suomen työmarkkinoiden tarve. Järjestelmän tarkoituksena on tukea sekä työvoimaan saattavuutta että työmarkkinoilla jo olevan työvoiman työllistymismahdollisuuksia.

2. Elinkeinoharjoittajan oleskelulupa

Itsenäistä elinkeinoa tai ammattia Suomessa Harjoittavan on haettava elinkeinoharjoittajan oleskelulupa. Luvan saamisen edellytyksenä on toiminnan kannattavuus, Sitä arvioidaan esimerkiksi liiketoimintasuunnitelman, sitovien esisopimusten sekä rahoituksen perusteella.

3. Opiskelijan oleskelulupa

Ulkomaalaisen opiskelijan on hankittava oleskelulupa, jos opinnot Suomessa kestävät yli kolme kuukautta. Oleskeluluvan voi saada peruskoulun jälkeisiin opintoihin esim. korkeakoulussa tai ammatillisessa oppilaitoksessa. Lisäksi oleskelulupa voidaan myöntää vaihto-opiskelijoille.

Suomen valtio ei kustanna ulkomaalaisen opiskelijan opiskelua Suomessa vaan toimeentulo pitää olla turvattu joko stipendillä, apurahalla tai muilla varoilla.

4. Oleskelulupa perhesiteen perusteella

Henkilö, joka haluaa asua yhdessä Suomessa olevan perheenjäsenensä kanssa, voi saada oleskeluluvan perhesiteen perusteella, Suomalainen perhekäsitys on kuitenkin suppeampi kuin monissa muissa maissa. Ulkomaalaislain mukaan perheenjäseneksi tulkitaan vai ydinperhe eli avio-/avopuoliso sekä alaikäiset lapset.

Oleskelulupa edellyttää yleensä, että perheenjäsenen toimeentulo Suomessa on turvattu muutoin kuin yhteiskunnan tuella. Tavallisesti tämä tarkoittaa Suomessa asuvan perheenjäsenen palkkatai yritystuloja. Toimeentulon turvaamista ei kuitenkaan edellytetä, jos kyseessä on esim. Suomen kansalaisen, pakolaisen tai humanitaarisen suojelun vuoksi oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen perheenjäsenen.

5. Muu peruste

Muu peruste tarkoittaa yleensä sellaista työperusteista maahanmuuttoa, johon ei tarvita työntekijän oleskelulupaa. Esim. erityisasiantuntijat, urheilijat ja taiteilijat voivat työskennellä Suomessa kolme kuukautta ilman oleskelulupaa. Myös ulkomaalaiset tutkijat ja au pair -sopimukseen perusteella Suomeen tulevat ulkomaalaiset kuuluvat tähän ryhmään.

6. Paluumuuttajat

Tietyt ulkomaalaiset, joilla on suomalaiset sukujuuret tai muuten läheinen yhteys Suomeen, voivat saada oleskeluluvan syntyperänsä perusteella.

7. Pakolaiset ja turvapaikkahakijat

Oleskelulupa voidaan myöntää myös pakolaisuuden tai kansainvälisen suojelutarpeen perusteella (turvapaikkahakijat).

Suomen kansalaisuudesta säädetään kansalaisuuslaissa. Kansalaisuuden saamiseksi hakijan on täytettävä niin sanotut yleiset edellytykset, joita ovat mm. riittävä asumisaika, riittävä kielitaito ja nuhteettomuus. Suomen kansalaisuus voidaan myöntää hakemuksesta henkilölle, joka on asunut Suomessa ratkaisuhetkellä keskeytyksettä vähintään viimeksi kuluneet kuusi vuotta. Kansalaisuus voidaan myöntää myös, jos oleskeluaika kertyy yhteensä 8 vuotta. Mikäli maahanmuuttaja on pakolainen tai hänelle on suomalainen puoliso, luvan voi saada 4 vuoden Suomessa oleskelun jälkeen.

Ulkomaiden kansalaisten oleskeluluvat ja oikeudet palveluihin

Ulkomaiden kansalaiset ovat keskenään erilaisessa asemassa sen mukaan, millainen oleskelulupa heille on myönnetty Suomessa. Kotouttamisohjelma koskee pääosin niitä maahanmuuttajia, jotka ovat muuttaneet pysyvässä tarkoituksessa ja jotka ovat oikeutettuja yhteiskunnan palveluihin. Kuitenkin käytännön työssä on tilanteita, joissa joudutaan tekemään rajanvetoja eri lakien pohjalta.

EU-kansalaiset ja muut erikseen viisumivapauden saaneiden maiden kansalaiset eivät tarvitse Suomessa viisumia. Turistina viisumilla tai viisumivapaisuudesta vapautettuna oleskeleva henkilö ei yleensä ole oikeutettu esimerkiksi terveystaloihin ellei maiden välisistä sopimuksista muuta määrätä. He saavat esim. Terveystaloihin palveluita äkillisissä sairaustapauksissa.

Tilapäinen oleskelulupa (B) Suomeen voidaan myöntää esim. opiskelun, työn tai elinkeinoharjoittamisen perusteella. Tilapäisen oleskeluluvan perusteella ei vielä voi rekisteröityä kotikuntarekisteriin ja henkilö jää siten monien palveluiden ulkopuolella. Työ- ja elinkeinotoimistossa he voivat saada neuvontapalveluja. (Sari Kaislamäki)

Työ- ja elinkeinotoimistossa Pohjoismaiden kansalaisilla on samat oikeudet työhallinnon palveluihin kuin suomalaisilla. EU- ja ETA-kansalaiset pääsevät työvoimapalveluiden piiriin, kun heille on Unionin kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitodistus ja kotikuntaoikeus. Kotikuntaoikeuden ha saavat sen jälkeen, kun he ovat ensimmäisen kerran työllistyneet Suomessa. EU- ja ETA-alueella on vapaa työvoiman liikkuvuus.

Kiintiöpakolaisena Suomeen tulleille henkilöille ja myöhemmin perheen yhdistämishojelman perusteella muuttaville perheenjäsenille myönnetään alusta alkaen jatkuva (A) oleskelulupa ja he ovat oikeutettuja kaikkiin yhteiskunnan palveluihin.

Tavallisesti parin jatkuvan oleskelulupapäätöksen jälkeen hakija saa pysyvän oleskeluluvan. Pysyvä lupa voidaan kuitenkin evätä, mikäli hakija on syyllistynyt rikoksiin tai esimerkiksi oleskellut pitkiä aikoja Suomen ulkopuolella. Jatkuvalle ja pysyvälle luvalla ulkomaiden kansalaisella on lähes täydelliset oikeudet yhteiskunnan palveluihin. Suomen kansalaisuutta vaaditaan vain harvoihin oikeuksiin, joista esimerkiksi voi mainita eduskuntavaaleissa äänestämisen.

Toimeentulotuen ja oleskeluluvan välisiä tulkintakysymyksiä pohditaan kotouttamishojelman sosiaalipalveluita koskevassa luvussa.

Maahanmuuttoasiat Suomessa

Asia	Vastuuviranomainen
Viisumi	Edustusto
Oleskelulupa, Suomen kansalaisen perheenjäsen	Poliisi
Oleskelulupa, Suomessa asuvan ulkomaalaisen jatkohakemus perheenjäsen	Maahanmuuttovirasto
EU-kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskelulupa	Poliisi
Työntekijän oleskelulupa	Poliisi
	Työvoimapolitiittinen harkinta: Työ- ja elinkeinotoimisto
	Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto
	Työntekijän oleskeluluvan jatkohakemus: Poliisi
Elinkeinoharjoittajan oleskelulupa	Elinkeinoon kannattavuuden edellytykset: ELY-keskus
	Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto
	Elinkeinoharjoittajan oleske-

Turvapaikka	lulun jatkohakemus: Poliisi Puhuttelut ja päätös: Maahanmuuttovirasto
Oleskelulupa suojelun tarpeesta	Jatkohakemus: Maahanmuuttovirasto tai poliisi
Muutoksenhaku	Hallinto-oikeudet (turvapaikka-asiat Helsingin hallinto-oikeus Korkein hallinto-oikeus
Karkottaminen	Esitys: Poliisi, rajatarkastusviranomaisen Päätös: Maahanmuuttovirasto
Kotouttaminen	Täytäntöönpano: Poliisi
Koulutus- ja kulttuuripalvelut	Työministeriö Opetusministeriö ja opetushallitus

MAAHANMUUTTAJAPALVELUT

Äänekoskelle on toukokuussa 2011 käynnistetty Maahanmuuttajien neuvontapiste Jyväskylän aikuisopiston hallinnoiman Ulkomailta Osaajaksi Keski-Suomeen –hankkeen tuella.

Neuvontapisteen tarkoituksena on pyrkiä tarjoamaan ns. matalan kynnyksen palveluja maahanmuuttajia askarruttavissa asioissa, kuten esimerkiksi työelämään, opiskeluun, perheasioihin, asumiseen, oleskelulupiin, terveyteen liittyvissä asioissa. Neuvontapiste ei tee viranomaispäätöksiä, mutta pyrkii ohjaamaan asiakkaat tarvittaessa oikeiden viranomaisten luo ja auttaa esim. lomakkeiden täyttämässä. Neuvontapisteestä annetaan myös esitemateriaalia tai haetaan Internetin kautta tarvittavaa tietoa asiakkaan avuksi.

Palvelua saa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, neuvontapiste on avoinna torstaisin klo 12 - 15. Palvelua voi saada myös puhelimitse tai sähköpostin välityksellä.

Yhteystiedot: Maahanmuuttajien neuvontapiste
Sammonkatu 2, 44100 ÄÄNEKOSKI
puh. 020 632 2945, s-posti: immigrant.info@aanekoski.fi

Koska neuvontapiste toimii hankevaroin, sen toiminta on turvattu toistaiseksi vain vuoden 2012 kesäkuun loppuun saakka. Toiminnan mahdollisesta jatkamisesta hankkeen jälkeen neuvotellaan Äänekosken kaupungin kanssa.

SOSIAALIPALVELUT

Sosiaalityö

Sosiaalityö on sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen ja korjaamiseen liittyvää palvelutoimintaa, jonka tavoitteena on kuntalaisten auttaminen ja heidän elämänhallinnan ja itsenäisen selviytymisen tukeminen. Maahanmuuttajat saavat samoja aikuissosiaalityön, lastensuojelun ja vammaishuollon palveluja kuin muutkin kuntalaiset. Sosiaalityön tavoite on tukea maahanmuuttajien kotoutumista, auttaa heitä suomalaisen kulttuurin ja elämäntavan ymmärtämisessä sekä ehkäistä mahdollisia sopeutumiseen liittyviä vaikeuksia.

Sosiaalityön tuki on sekä sosiaalista että taloudellista. Sosiaalityötä toteutetaan koko perhe huomioiden ja yhteistyössä muiden kotoutumiseen osallistuvien tahojen kanssa.

Sosiaalityön tulosalueen palveluja ovat aikuissosiaalityö ja toimeentuloturva, lastensuojelu sekä vammaispalvelut. Sosiaalityön toimintayksiköitä ovat Äänekosken ja Suolahden sosiaalitoimistot, vammaispalvelutoimisto, perhetukikeskus, toimintakeskus ja kehitysvammaisten asuntola. Sosiaalityön palveluista huolehtii kolme tiimiä: aikuissosiaalityön tiimi, lastensuojelutiimi ja vammaispalvelutiimi.

Aikuissosiaalityössä pyritään parantamaan maahanmuuttajan elämänhallintaa, edistämään hänen aktivoitumista ja tukemaan polkuja työelämään sekä tukemaan koko perheen voimavaroja ja selviytymistä. Perheelle laaditaan kotiuttamissuunnitelma, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää.

Aikuissosiaalityö osallistuu työnhakijoina olevien maahanmuuttajien **alkukartoituksen ja kotoutumissuunnitelman** laatimiseen tarvittaessa yhteistyössä työ- ja elinkeinotoimiston kanssa. Sosiaalitoimi käynnistää alkukartoituksen ei työnhakijana olevalle maahanmuuttajalle, joka saa muutoin kuin tilapäisesti toimeentulotukea. Alkukartoituksessa selvitetään asiakkaan ja hänen perheensä tilanne ja palveluntarve sekä ohjataan saamaan tarvittavia palveluja. Kotoutumissuunnitelma laaditaan, mikäli alkukartoituksessa käy ilmi, että maahanmuuttaja tarvitsee tukea kotoutumiseen. Kotoutumissuunnitelmat laaditaan työnhakijaksi rekisteröityneelle työnhakijalle sekä toimeentulotukea saavalle henkilölle. Lisäksi kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muille maahanmuuttajille, joiden arvioidaan alkukartoituksen perusteella olevan sen tarpeessa. Sosiaalityössä erityistä huomiota kiinnitetään mm. nuorten, kotiäitien, vammaisten henkilöiden ja vanhusten kotoutumiseen.

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Kotoutumistuki voi olla Kelan myöntämää työmarkkinatukea ja/tai sosiaalitoimen myöntämää toimeentulotukea. Toimeentulotuki on viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata välttämätön

toimeentulo. Toimeentulotuki myönnetään maahanmuuttajalle samoin perustein kuin muillekin kuntalaisille.

Lastensuojelun tarkoitus on turvata lapsen kasvuympäristöä ja kehitystä. Lastensuojelun käynnistää huoli lapsen hyvinvoinnista. Lastensuojelu toteutetaan yhteistyössä perheen ja sen verkoston kanssa (neuvolat, päivähoido, koulu). Lastensuojelun työmuotoja ovat esimerkiksi ohjaus- ja neuvonta, perhetyö, taloudellinen tuki, terapiapalvelut, tukiperhetoiminta ja sijaishuollon järjestäminen. Lasten päivähoidoa ja lapsiperheitten kotipalvelua voidaan järjestää myös lastensuojelun tukitoimenpiteenä.

Vammaispalveluihin kuuluvat vaikeavammaisten kuljetuspalvelu, henkilökohtainen apu, asunnon muutostyöt, välineet ja laitteet ja palveluasuminen. Kehitysvammaisille järjestetään kehitysvamma-palveluja. Vammaispalvelun käynnistää palvelutarpeen arviointi jonka pohjalta laaditaan palvelusuunnitelma.

Vanhuspalvelut

Vanhuspalveluiden vastuualueella ei ole laadittu erityisiä suunnitelmia tai erityispalveluita maahanmuuttajien osalle, vaan kaikille palveluita tarvitseville ne tarjotaan samoin kriteerein.

Vanhuspalveluiden vastuualueelta tarjotaan seuraavanlaisia palveluita: Kun asiakas tarvitsee apua arjen asioiden tukemisessa, järjestetään tueksi erilaisia tukipalveluita, joita ovat mm. päiväkeskustoiminta, ateriapalvelu, turvpuhelinpalvelu, kauppa- ja asiointiapu sekä pyykkipalvelu. Kun asiakas tarvitsee enemmän tukea kotona pärjäämisen tueksi, järjestetään hänelle kotihoidon palveluita (yhdistynyt kotipalvelu ja kotisairaanhoido). Kotihoidon palvelut ovat pääasiassa erilaisia hoivan ja huolenpidon tehtäviä (kylvetyssapu, lääkehuolto, haavanhoidot, voinnin seuranta). Kun asiakas ei enää selviydy kotona tukipalveluiden ja kotihoidon palveluiden turvin, järjestetään asiakkaalle hoitopaikka tehostetun palveluasumisen eri yksiköistä (henkilökunta paikalla ympäri vuorokauden, avohuollon yksiköitä) tai laitoshoidon paikka hoiva- tai demenciaosastoilta. Vanhuspalveluiden erityispalveluiden tulosalueelta tarjotaan ikäihmisille palveluohjausta, sosiaalityöntekijän sekä muistihoidajan palveluita. Yli 65-vuotiaiden omaishoidon tukeen liittyvät asiat hoidetaan keskitetysti palveluohjaajan toimesta. Tulosalueella työskentelee myös hoitaja, joka tekee sovitusti kotikäyntejä omaishoidon tuen piirissä olevien asiakkaiden luo, jotta omaishoitaja pääsee esimerkiksi asioimaan kaupassa. Sairaalasta kotiutumisen yhteydessä kotiutushoitaja on yhteyshenkilönä suunniteltaessa palveluita kotiin asiakkaalle, joka ei ole vielä ollut kotihoidon palveluiden piirissä.

Jos asiakkaana on vieraskielinen henkilö, pyritään hoito suunnittelemaan niin, että yhteistyö sujuu mahdollisimman hyvin (omai-

set, muut tuttavat); oma hoitajaksi ja alkuvaiheen työvuoroihin pyritään järjestämään työntekijät, jotka osaavat englantia (tai muuta vieraskieltä) ja pystyvät kommunikoimaan asiakkaan kanssa.

Maahanmuuttajien kanssa työskentely on ollut kovin vähäistä. Tällöin yleensä kyseessä on iäkäs vanhus, joka ei puhu suomea, mutta jonka omaiset ovat asuneet Suomessa jo pitkään ja yhteistyö heidän kanssaan on keskeisen tärkeää

Maahanmuuttajien osalta hoito- ja palvelusuunnitelman tekovaiheessa on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota asiakkaan tottumuksiin ja tapoihin, jotka ovat hänelle tärkeitä. Tällä tavoin voidaan lisätä turvallisuuden tunnetta ja hoitomyönteisyyttä.

Vanhuspalveluiden vastuualueella voidaan tukea maahanmuuttajien kotoutumista tarjoamalla työharjoittelupaikka jostakin vanhuspalveluyksiköstä Suomen kielen oppimisen tukemiseksi.

TERVEYSPALVELUT

Kaikilla kotipaikkaoikeuden saaneilla maahanmuuttajilla on oikeus Äänekosken kaupungin järjestämiin terveyspalveluihin. Tarkoituksena ei ole luoda rinnakkaispalveluita, vaan tehokkaan alkuohjauksen avulla saada maahanmuuttajat käyttämään samoja palveluita kuin muutkin kuntalaiset. Lähtökohtana on, että maahanmuuttajille järjestetään erillis-palveluita ainoastaan silloin, kun se on tarkoituksenmukaista tai edellyttää erityis-osaamista. Erillispalvelut ovat pääasiassa tulkkaus- tai käännöspalveluja. Kielipalveluja järjestetään, jos maahanmuuttaja ei osaa suomea tai ruotsia ja jos viranomaisella ei osaa maahanmuuttajan käyttämää kieltä. Uuden maahanmuuttajan perehdyttämisessä tärkeä rooli on myös tulokkaalla itsellään. Lähtökohtana tasavertaiseen osallistuvaan kuntalaisuuteen on tulokkaan omien toimintaedellytysten turvaaminen.

Huomio! Äkillisissä sairastapauksissa ja tapaturmissa kaikilla maahanmuuttajilla tai ulkomaalaisilla on oikeus kotipaikkakunnasta riippumatta päivystykselliseen ensiapuun. Ensiapu toimii Äänekosken terveysasemalla, Terveyskatu 10 joka päivä klo 8 - 22. Aikavälillä 22 - 8 ensiapu toimii Jyväskylässä Keski-Suomen keskussairaalan tiloissa.

Äänekosken kaupungin terveyskeskus tuottaa äänekoskelaisille perusterveydenhuollon, avosairaanhoidon, laitoshoidon ja hammashuollon palveluja sekä terveyspalvelujen tukipalveluja. Perusterveydenhuollon palveluja ovat mm. äitiys- ja lastenneuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, aluevastaanotot (lääkäri- ja hoitajavastaanotot), suun terveydenhuolto, mielenterveys- ja päihdepalvelut sekä kotisairaanhoidon palvelut toimivat aluevastuu-periaatteella. Äänekoskella on terveysasemat

neljässä taajamassa (Äänekoski, Suolahti, Sumiainen ja Konginkangas), pääterveysasema sijaitsee Äänekoskella.

Työterveyshuolto vastaa asiakasyritystensä työntekijöiden terveyden edistämisestä ja sairaanhoidosta. Laitoshoidon palveluja tarjoaa Keski-Suomen keskussairaala sekä terveyskeskussairaala Äänekoskella. Terveyspalvelujen tukipalveluina asiakkaat saavat laboratorio- ja röntgentutkimuksia sekä fysioterapiaa, toimintaterapiaa, puheterapiaa ja psykologin palveluja yksilöllisen tarpeen mukaan.

Palveluiden kehittäminen aikavälillä 2011 - 2015

Maahanmuuttajille pyritään tarjoamaan vapaaehtoinen terveystarkastus mahdollisimman pian maahan muuton jälkeen. Terveystarkastukseen pyritään järjestämään tulkkaus ja aikaa tarkastuksen tekemiseen varataan riittävästi. Tavoitteena tarkastusten tarjoamisessa on asiakkaan tarkoituksenmukaisen tutkimusten ja hoidon selvittäminen sekä paikalliseen terveydenhuoltojärjestelmään perehdyttäminen. Vastuuhenkilöinä terveystarkastusten sisällön suunnittelussa ovat johtava hoitaja (Anna-Kaisa Hyvönen) ja vastaanottoiminnan osastonhoitaja (Marita Niemi).

OPETUSPALVELUT

Perusopetus

Kaupunki järjestää perusopetusta sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille lapsille. Perusopetus on maksutonta yleissivistävää koulutusta. Kaupunki osoittaa kullekin oppilaalle hänen lähikoulunsa asuinpaikan perusteella. Lähikoulu voi olla myös jokin muu kuin kotia lähinnä oleva koulu.

Oppilaalla on oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, mikäli koulumatka yli viisi kilometriä. Lisäksi Äänekoskella luokkien 1 - 2 oppilaille myönnetään maksuton koulukuljetus, mikäli koulumatka on yli kolme kilometriä.

Äänekoskella 1 - 6 luokkien alakouluja ovat Asemakadun koulu, Hietaman koulu, Honkolan koulu, Keskuskoulu, Koiviston koulu, Konginkankaan koulu ja Sumiaisten koulu. Luokkien 7 - 9 opetusta antavia yläkouluja ovat Hiskinmäen koulu, Koulunmäen koulu ja Telakkakadun koulu.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen järjestäminen

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen perustana ovat perusopetuslaki ja -asetukset, peruskoulun opetussuunnitelman perusteet (2004) sekä Äänekosken kaupungin kuntakohtainen opetussuunnitelma. Koulussa olevilla maahanmuuttajataustaisilla

oppilailla on samat velvollisuudet ja oikeudet tukitoimiin kuin suomalaisilla oppilailla.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksessa pyritään siihen, että he selviytyvät normaalissa suomalaisessa luokkayhteisössä, koulussa ja yhteiskunnassa sekä säilyttävät ja arvostavat omaa kansallista identiteettiään, äidinkieltään ja kulttuuriaan. Koulun oppilailta ja henkilökunnalta sekä maahanmuuttajataustaisilta oppilailta edellytetään molemminpuolista kulttuurien arvostamista.

Oppilas sijoitetaan pääsääntöisesti lähikouluunsa. Hän aloittaa ensimmäisenä Suomessa oleskeluvuotenaan valmistavassa opetuksessa. Tähän Äänekosken kaupungissa ei ole omaa luokkaa, vaan valmistava opetus järjestetään tukitoimin oppilaalle nimetyssä koulussa. Oppilas opiskelee pääsääntöisesti alemmalla asteella kuin ikä edellyttää. Kuitenkin jokaisen oppilaan tilanne arvioidaan yksilöllisesti. Kouluun järjestetään resurssien puitteissa tarvittavat tukitoimet. Maahanmuuttaja lapsille järjestetään heille räätälöityä tukiopetusta. Mikäli lapsen maahantulosta on kulunut korkeintaan kuusi vuotta, tukee valtio kaupunkia tukiopetuksen järjestämisessä.

Äänekosken kaupungin monikulttuurinen opetuksen opetussuunnitelma löytyy kokonaisuudessaan kaupungin verkkosivuilta (<http://www.aanekoski.fi/files/opiskelu/12ops.pdf>).

Maahanmuuttajien yhteyshenkilö

Äänekosken kaupungissa on toiminut 14.2.2005 alkaen maahanmuuttajien yhteyshenkilö Wanja Paananen, puh. 020 632 3080, 040 820 7322. Maahanmuuttajien yhteyshenkilö on koko kaupungin yhteinen.

Tehtäväkuva on määritelty seuraavasti:

- Maahanmuuttajaperheitä lähestytään pääasiallisesti lasten kautta
- Yhteyshenkilö toivottaa perheet ”tervetulleeksi
- Suomalaiseen kulttuuriin opastaminen ja palveluista kertominen, koko perhe mahdollisuuksien mukaan
- Perheiden tavoittaminen tapahtuu eri tahojen kautta
- Koulunkäynnin ohjaaminen:
suomalaiseen koulunkäyntiin perehdyttäminen =
suomalainen koulukulttuuri
suomen kielen opiskelun ohjaaminen
oppimisen ohjaaminen eri oppiaineissa
läksyjen lukuun opastaminen
- Päiväkotilasten ja kotona olevien lasten kulttuuriin sopeuttaminen ja suomen kielen taidon kehittäminen

- Toimia apuna lasten ja perheiden sosiaalisten kontaktien luomisessa ja vapaa-ajan toimintaan ohjaamisessa
- Kesäajan toimintaan ohjaaminen. Kielen opiskelun edistäminen myös kesällä

Iso osa työstä on tapahtunut Keskuskoulun lasten ja heidän perheidensä parissa. Maahanmuuttajien yhteyshenkilö työskentelee myös päiväkotij- ja esikoululaisten, yläasteikäisten oppilaiden ja toisen asteen opiskelijoiden ja heidän perheidensä kanssa. Lisäksi myös neuvoo ja opastaa muita maahanmuuttajia asioinnissa eri viranomaisten kanssa ja mm. erilaisten lomakkeiden täyttämistä.

Toisen asteen koulutus

Perusopetuksen jälkeen oppilas voi jatkaa opintojaan toisen asteen koulutuksessa ammatillisessa peruskoulutuksessa tai lukiossa. Ammatillinen peruskoulutus antaa opiskelijalle ammattitaidon jossakin ammatissa. Lukiossa annetaan yleissivistävää opetusta, joka antaa valmiudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Tämän jälkeen opiskelija voi jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa, yliopistossa tai korkeakoulussa. Niin lukiossa kuin ammatillisessakin koulutuksessa voidaan hyväksyä myös muualla suoritettut opinnot opintosuorituksiksi.

Äänekoskella toisen asteen koulutusta tarjoavat Äänekosken lukio (www.peda.net/veraja/aanekoski/lukio), Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus (www.poke.fi) ja Keski-Suomen Opisto (www.ksopisto.fi).

POKE tarjoaa myös eri alojen aikuis- ja oppisopimuskoulutusta Äänekoskella. Aikuiskoulutuksena järjestetään muun muassa suomen kielen koulutusta maahanmuuttajille. Lisäksi POKEn aikuiskoulutus järjestää ohjaavaa koulutusta sekä eri alojen ammatillista aikuiskoulutusta. Aikuisopiskelun avulla voi hankkia joustavasti itselleen lisäkoulutusta tai kokonaan uuden ammatin. Jokaiselle opiskelijalle tehdään henkilökohtainen opetussuunnitelma, ja opinnoissaan voi edetä yksilöllisesti.

Myös oppisopimuskoulutus on mahdollinen maahanmuuttajille edellyttäen että tarvittavat maahanmuutto-työlupa-asiat yms. ovat kunnossa. Maahanmuuttaja-opiskelijan kielitaito kartoitetaan ennen oppisopimuksen solmimista, jotta voidaan varmistua opiskelun edellyttämästä suomen kielen taidosta ja realistisesta mahdollisuudesta suoriutua koulutuksesta. Jokaiselle oppisopimusopiskelijalle tehdään henkilökohtainen opetussuunnitelma, jonka perusteella opiskelijan on tarpeen vaatiessa mahdollisuus saada tukea suomen kielen vahvistamiseen sekä enemmän taloudellista resurssia työssä oppimisen ohjauksen järjestämiseen.

VAPAA-AIKAPALVELUT

Kulttuuritoimi

Kaupungin kulttuuritoimi on kulttuuritilaisuuksien järjestäjä, koordinoija ja toimintaedellytysten luoja. Kulttuuritoimi tekee yhteistyötä kulttuurialan järjestöjen ja taiteentekijöiden kanssa.

Kulttuuritoimi järjestää eri alojen tapahtumia, mm. konsertteja, taidenäyttelyitä, tanssi- ja teatteriesityksiä. Kulttuuritoimi huolehtii myös elokuvatoiminnan edellytysten turvaamisesta, tällä hetkellä yhteistyössä yksityisen elokuvannäyttäjän kanssa. Kulttuuritoimen keskeisiä tiloja ovat Painotalo ja Suolahtisali, joita annetaan myös yhdistysten ja tapahtumajärjestäjien käyttöön. Kulttuuritoimen omat taidenäyttelyt järjestetään Äänekosken kirjaston Hoikkassalissa. Taidemuseolla on sekä pysyvä näyttely Toivo Parantaisen säätien kokoelmista että vaihtuvia näyttelyitä.

Kulttuuritoimen alalla on tarjolla laajasti harrastusmahdollisuuksia, joilla on vaikutusta maahanmuuttajien integraatioon. Äänekosken Kansalaisopisto on keskeinen vapaan harrastustoiminnan järjestäjä kaupungissa, ja sen ohjelmassa on runsaasti myös kulttuuri- ja taidealan toimintaa. Paikkakunnalla on myös runsaasti kulttuurialan yhdistyksiä, joiden järjestämissä toiminnoissa voi aloittaa uusia harrastuksia tai jatkaa kotimaassa aloitettuja. Esimerkiksi musiikin alueella yhteinen kieli voi löytyä jo ennen yhteistä puhekieltä. Alueella on myös hyvät mahdollisuudet määrätietoiseen musiikin opiskeluun Ala-Keiteleen Musiikkiopiston myötä.

Kehittämissuunnitelma 2011 - 2015

Tavoittaminen:

- pyritään löytäminen sellaiset tiedotuksen keinot, että maahanmuuttajat tavoitettaisiin kattavasti, jotta kulttuurialan mahdollisuudet kävisivät kaikille selviksi
- tehdään myös vieraskielistä materiaalia (englanti): todellinen integraatio edellyttää tietysti suomen kielen opettelua, mutta vieraskielinen materiaali auttaa alkuvaiheessa

Innostaminen kulttuuritarjonnan kuluttajaksi tai toimijaksi:

- maahanmuuttajien kutsuminen tutustumaan kulttuurin tiloihin
- maahanmuuttajien kutsuminen kulttuuritilaisuuksiin yleisöksi, yksi vapaa esitys kussakin tilassa, jotta paikat ja tapahtumakulttuuri tulisivat tutuiksi ja kynnykset mukaantulolle madaltuisivat

Muuta:

- nimetään kaupungille vastuullinen mamu-työntekijä / yhdyshenkilö, joka hoitaisi yhteistyötä esimerkiksi kansalaisopiston ja POKEn kanssa. Sopsisiko tehtävä jonkun kulttuuritoimen työntekijän toimenkuvaan?
- järjestetään maahanmuuttajien ja muiden äänekoske-laisten yhteisiä tilaisuuksia ja juhlia sopivin teemoin periaatteella ”kaikki antavat, kaikki saavat”
- kaupungin kulttuuritoimi ja kansalaisopisto tekevät yhteistyötä maahanmuuttajille sopivien kulttuurialan palvelujen kehittämiseksi

Vastuutaho: kulttuurijohtaja

Arviointi: vapaa-aikalautakunta seuraa vuosittain kotouttamis-suunnitelman toteutumista kulttuurialalla

Kirjastopalvelut

Kirjastopalvelujen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, jatkuvaan tietojen, taitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Tavoite pitää sisällään tasa-arvonäkökulman ja lasten lukemisharrastuksen edistämisen.

Tämän toteuttamiseksi kirjastot tarjoavat kaikille asukkaille mak-sutta erilaisia aineistoja, tiedonhakua ja tiloja. Äänekosken pääkir-jaston lisäksi Konginkankaalla, Sumiaisissa ja Suolahdessa on lähikirjasto, ja kirjastoauto kulkee viheralueilla. Suolahden ja Kon-ginkankaan kirjastoissa on varattavissa oleva kokoustila.

Kirjastoissamme käy paljon maahanmuuttajia, myös lapsiperheitä. Verkkokirjaston kautta pääsee tutkimaan Aalto-kirjastojen aineis-toja kotoakin.

Kaikki kirjaston toimipisteet järjestävät kirjastonkäytön ja tiedon-haun opetusta asiasta kiinnostuneille ryhmille. Rauhallinen aika kirjastoon tutustumiseen on aamupäivisin ennen kirjaston avaa-mista. Kirjastonkäytön opetusajan voi sopia soittamalla kirjastoon ja samalla voi esittää toivomuksia opetuksen sisällöstä. Yleensä esitellään tilat, aineistoja ja tiedonhakumahdollisuuksia.

Maahanmuuttajille olemme järjestäneet Poken tai Koskelan kautta kirjastokäyntejä lähinnä suomen kielen kurssien tai työelämäkou-lutuksen aikana.

Yleisön käytössä olevat internet-koneet ovat suosittuja. Kirjastois-ta löytää lisäksi monenlaista tiedotusta, mm. koulutuksesta. Kir-jasto on tärkeä myös sosiaalisena kohtaamispaikkana, missä nähdään ja tavataan muita ihmisiä.

Luokkakäyntien ja päiväkotikäyntien yhteydessä pääsevät niissä mukana olevat lapset tutustumaan kirjaston palveluihin. Monet maahanmuuttajien lapset puhuvat suomea hyvin. Kielen kehittämisen kannalta onkin tärkeää, että lainataan ja luetaan paljon.

Kokoelmisamme on erilaista ja erikielistä aineistoa: kirjat, kielikurssit, musiikki, dvd:t, lehdet, satuäänitteet ym. Aineistoa on kahdeksalla kielellä. Paljon lainataan suomen kielen oppikirjoja ja kielikursseja, joita onkin hyvin saatavana. On Suomea koskevaa aineistoa, selkokielistä kirjoja, sanakirjoja jne.

Tarvittaessa on mahdollista kaukolainata hyvinkin monen kielen aineistoja ympäri Suomea tai seutulainata niitä Aalto-kirjastoista. Helsingin kaupunginkirjaston Ulkomaalaiskirjastosta voi tilata sellaisten kielten aineistoja, jotka meillä ovat harvinaisia ja joiden käyttäjiä Suomessa on vähän. Monet maahanmuuttajat käyvät itse Jyväskylässä isompien aineistokokoelmien parissa. Siellä on myös vieraskielisiä lehtiä ja sanomalehtien tietokanta, jossa on digitoituja sanomalehtiä heti tuoreeltaan eri puolilta maailmaa: 800 lehteä 80 maasta ja noin 40 eri kielellä.

Kirjastoissamme on ollut maahanmuuttajia harjoittelijoinakin. Kun kyseessä on ollut kirjastoalan ammattilainen, on harjoittelu sujunut ihan hyvin, vaikka kielenopettelu on hidastanut työtä. Kun taas maahanmuuttaja on tullut opettelemaan pelkästään kieltä, on ollut vaikeuksia löytää mielekästä tekemistä ja opastus on vaatinut paljon aikaa.

Jonkin verran on asiakkaina tehtaiden tms. isojen työpaikkojen ulkomaalaisia lyhyen aikaa Äänekoskella asuvia työntekijöitä. He lainaavat vieraskielistä kirjallisuutta ja suomen kielen oppimateriaaleja.

Toiminnan kehittämissuunnitelma 2011 – 2015

- otetaan etukäteen selvistä tulkkausmahdollisuuksista
- tarvitaan infoa muista maahanmuuttajapalveluista Äänekoskella, myös eri alojen vastuuhenkilöistä
- eri maahanmuuttajat voisivat yhteistyössä esitellä kirjastossa omaa kulttuuriaan.

Liikuntapalvelut

Äänekosken kaupungin liikuntatoimi järjestää ohjattua ryhmätuomintaa kaikille Äänekoskella asuville erityisryhmille. Ryhmät muodostuvat eläkeikäisistä ja erilaisen diagnoosin saaneista henkilöistä. Ryhmiin voivat tulla mukaan myös maahanmuuttajat.

Uimahallit ja muut liikuntatilat ovat kakkien kuntalaisten käytettävissä ja osiin tiloihin on laadittu opasteet vieraskielisesti. Ohjeistusta voidaan tarpeen mukaan vielä lisätä.

Paikallisten liikuntaseurojen toimintaa kaupunki avustaa taloudellisesti ja ne järjestävät monipuolista ohjattua toimintaa, joihin voivat myös maahanmuuttajat osallistua.

Äänekoskella maahanmuuttajille tehdyn kyselyn perusteella tuli esille suurella osalla maahanmuuttajilla ei ole tarpeeksi tietoa Äänekosken liikunta- ja vapaa-aikatarjonnasta, joten tätä asiaa tulee parantaa. Samassa kyselyssä tiedusteltiin maahanmuuttajilta, mihin harrastukseen he haluaisivat tutustua Äänekoskella. Liikunta-toimi voi yhdessä eri yhteistyökumppaneitten kanssa toteuttaa tutustumisen esim. maastohiihtoon, keilailuun tai johonkin pallopeiliin.

Suurimpina puutteina maahanmuuttajien osallistumisessa liikunnan ja vapaa-ajan toimintoihin on puutteellinen kielitaito ja tiedon puute erilaisista harrastusmahdollisuuksista Äänekoskella.

Nuorisopalvelut

Nuorisotilat

Nuorisopalveluilla on hallinnassa neljä nuorisotilaa ja yksi leirikeskus:

Nuorisokeskus Spotti, Äänekosken keskusta
 Nuorisotila. Suolahti
 Nuorisotalo Vaari, Konginkangas
 Nuorisotalo Sumpu, Sumiainen
 Kangaslammen leirikeskus.

Vapaa-aikalautakunnan hallinnassa olevia kerhotiloja ja leirialueita saavat anomuksesta käyttöönsä kaikki Äänekosken kaupungin alueella toimivat nuorisotyötä tekevät yhdistykset.

Kangaslammen käyttövuorot myönnetään marras-joulukuussa. Kertakäytöstä voi esittää anomuksen koska tahansa.

Äänekosken kaupungin nuorisotiloihin on kaikilla 13 - 18 vuotiailla mahdollisuus tulla ja viettää aikaa turvallisesti ja päihteettömästi. Nuorisotiloihin on luotu kansainvälinen ja toisten ymmärtämisen henki. Nuorisotiloissa ei ole rasistista henkeä, vaan että yhdessäolon vuorovaikutus toimii!

Erityisnuorisotyö

Erityisnuorisotyö ja etsivätyö on luonteeltaan pääasiallisesti ennaltaehkäisevää ja osittain korjaavaa. Työssä kiinnitetään erityisesti huomiota niihin asioihin, jotka vaikuttavat nuoren itsetuntoon, motivaatioon ja terveyteen. Tehtävänä on auttaa nuorta fyysisesti, henkisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti, mikä tapahtuu parhaiten yhteistyössä kaikkien niiden tahojen kanssa, jotka mahdollistavat konkreettisen hyödyn nuoren auttamisessa.

Työ kohdistuu riskiolosuhteissa elävien nuorten auttamiseen ja tukemiseen. Työ on aikaan ja paikkaan sitoutumatonta, nuorten ehdoilla tehtävää auttamistyötä. Erityisnuorisotyö on useimmiten luonteeltaan liikkuvaa ja työssä mennään sinne, missä nuori on riskiolosuhteissa.

Nuorisotyön näkökulmasta on keskeistä kehittää uusia tapoja maahanmuuttajanuorten kohtaamiseen ja keinoihin ohjata heitä eri harrasteryhmiin.

Nuorisotiedotus

Nuorisotiedotuksen ja neuvonnan kautta annetaan ammattitaitoista apua kaikille nuorille. Lisäksi nuorisotiedotuksesta on mukana koulujen kuraattoreita ja opinto-ohjaajia. Kuraattorin ja opinto-ohjaajan palvelujen käyttö on pyritty luomaan mahdollisimman matalan kynnyksen palveluksi. Nuorisotiedotuksen osalta materiaaleja ja nettitietoa mm. palveluista tulisi olla tarjolla useammalla kielellä, jotta tieto tavoittaisi myös maahanmuuttajanuoret.

TYÖLLISYYSYKSIKKÖ

Työllisyysyksikön alla toimivat työpaja, Typ (kaupungin osuus, kaksi palveluohjaajaa) sekä työllisyyteen liittyvät projektit ja hankkeet, kaupungin oma työllistäminen, kuntouttava työtoiminta poikihallinnollisesti aikuissosiaalityön kanssa sekä muut työllisyyttä edistävät toimenpiteet (esim. yrityksille ja järjestöille maksettavat kuntalisät). Lisäksi yksikkö toimii tiiviissä yhteistyössä työssä mm. 3. sektorin työllisyyttä edistävien toimijoiden kanssa. Työllisyysyksikön toiminnan tavoitteena on lisätä kaupungin työllisyydenhoitoon liittyvien toimien vaikuttavuutta saamalla entistä useampi asiakas aktiivitoimenpiteiden ja / tai oikein kohdennettujen toimenpiteiden piiriin (esim. kuntouttava työtoiminta, työharjoittelu, työkokeilu, palkkatuettu työ, avoimet työmarkkinat, opiskelu, eläke).

Typ (= työvoiman palvelukeskus)

Äänekosken Työvoiman palvelukeskus on Ääneseudun työvoimatoimiston, Äänekosken kaupungin ja Konneveden kunnan sekä Kelan yhteinen toimipiste. Palvelut pyritään kohdentamaan niille

työttömille asiakkaille, joilla on realistiset mahdollisuudet hyötyä moniammatillisesta palveluista työelämään ja /tai koulutukseen pääsemiseksi. Typ toteuttaa osaltaan nuorten yhteiskuntatakuuta tarjotessaan palveluja erityisesti nuorille ja nuorille aikuisille. Moniammatillinen verkosto tukee asiakkaita elämänhallinnassa ja tarjoaa erilaisia kuntouttavia ja aktivoivia palveluja. Työssä korostuu lisäksi palveluohjauksellinen työote. Typ:ssa asiakas saa samasta paikasta työvoimapalvelut ja sosiaalipalvelut (esim. toimeentulotuki). Lisäksi hänet voidaan lähettää terveystaloihin (terveystarkastukset, ohjausta ja neuvontaa) tarpeen mukaan. Alkuselvittelyjen jälkeen asiakas ohjataan erilaisiin toimenpiteisiin kuten, kuntouttavaan työtoimintaan, työharjoitteluun, työelämävalmennukseen, työkokeiluun, palkkatuettuun työhön tai opiskelumaan. Prosessin etenee aina yksilöllisesti asiakkaan tilanteen ja työkyvyn mukaisesti. Tärkeitä verkostoyhteistyötahoja ovat sosiaalitoimen, Kelan ja terveydenhuollon lisäksi ammattioppilaitokset; Äänekoskella erityisesti POKE (= Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskus). POKE:n koulukuraattori ilmoittaa esim. Typ:een kaikki opintonsa keskeyttäneet nuoret ja varaa heille ajan Typ:n palveluohjaajille tilannekartoituksen tekemistä varten.

Typ:n asiakkaina maahanmuuttajia on ollut vähän. Maahanmuuttajien osalta, erityisesti vasta tulleiden osalta työllistymiseen liittyvät toimenpiteet toteutetaan TE-toimiston toimesta (kts.työ- ja elinkeinotoimiston kotoutumispalvelut). Jatkossa

Työpaja

Äänekosken kaupungin työpajalla on monen ikäisiä asiakkaita erilaisissa toimenpiteissä, mutta sielläkin pääpaino on nuorissa ja nuorissa aikuisissa asiakkaissa. Työpaja siirtyi vuoden 2011 alkupuolella perustetun työllisyysyksikön alle. Työpajalla toimivat puu- ja metallipajat sekä pesula. Toimintamallia ollaan kehittämässä siten, että valmentautujien ”virta” eteenpäin voimistuisi ja yhä harvempi palaisi takaisin lähtökohtaan työttömäksi. Työpajalla työn ja työnohjauksen rinnalla kulkee koko ajan yksilövalmennus asiakkaan tarpeiden mukaan. Työpajajakson aikana valmentautujan työelämävalmiuksia pyritään parantamaan siten, että hänellä on mahdollisuus siirtyä ns. seinättömän työpajan puolelle kaupungin toiseen yksikköön tai yksityiselle työnantajalle.

Työpajalla on myös kokeiltu starttipaja-toiminta nuorille 16 - 29-vuotiaille. Kyseessä on ns. matalan kynnyksen työpaja nuorille, jotka eivät ole peruskoulun jälkeen jatkaneet opintoja eivätkä ole varsinaisesti palvelujen piirissä. Starttipajaan asiakkaita on ohjautunut erityisesti etsivän nuorisotyön kautta, mutta myös Typ:n ja aikuissosiaalityön ohjaamina. Tavoitteena on pääsääntöisesti ollut elämänhallinnan ja arjen taitojen parantaminen.

Työpaja tekee lisäksi yhteistyötä POKE:n kanssa. Työpajalla voi suorittaa opintoihin kuuluvia työssä oppimisjaksoja. Lisäksi työpaja-

ja ja POKE ovat tehneet sopimuksen keskeyttämisriskissä olevan opiskelijan mahdollisuudesta siirtyä määräajaksi suorittamaan opintojaan työpajalle. Nuori palaa varsinaiseen ryhmäänsä POKE:lle, kun yhteisesti katsotaan hänen siellä pärjäävän. Hän voi suorittaa pajajakson aikana osioita opintokokonaisuudesta pajalla. Jokaisesta siirtymisestä tehdään HOPS, jonka mukaan opinnoissa edetään. Päävastuu opiskelusta on kuitenkin oppilaitoksella.

Työttömien nuorten kohdalla työllistymisen mahdollisuuksiin vaikuttaa ensisijaisesti koulutus, mutta myös kyky ja halu liikkua työn tai opintojen perässä. Työpajalla eräänä tavoitteena onkin lisätä nuorten liikkuvuutta talousalueella työllistymisedellytysten parantamiseksi. Edelleen tavoitteena on lisätä nuorten edelleensijoittumista työpajalta yrityksiin erilaisille tutustumis- ja harjoittelujaksoille.

Työpajalle valmentautujat ohjautuvat mm. TE-toimiston, Typ:n, aikuissosiaalityö tai oppilaitosten kautta. Pajalla on ollut asiakkaina eri toimenpiteissä yksittäisiä maahanmuuttajia, mikäli sen on katsottu edistävän asiakkaan työllistymiseen ja / tai opiskeluun tähtäviä tavoitteita. Lisäksi pajalla on ollut yksittäisiä henkilöitä maahanmuuttajien kieli- ja kotoutumiskoulutukseen liittyvällä työelämävalmennusjaksolla.

Kehittämistehtävä

Työllisyysyksikössä pyritään huomioimaan 1.9.2011 voimaan tulleet muutokset työllisyyteen liittyvien toimien osalta sekä omissa toimipisteissä että yhteistyökumppaneiden kanssa (esim. 3. sektori). Lähtökohtaisesti työllisyysyksikössä maahanmuuttajille voidaan tarjota samoja toimenpiteitä kuin muillekin valmentautujille. Erityistä huomiota on kuitenkin kiinnitettävä valmentautujien yksilöllisen ohjauksen tarpeeseen.

KOSKELAN SETLEMENTTI RY/ ÄÄNEKOSKEN KANSALAIPOISTO

Äänekosken kansalaisopistossa käynnistettiin ensimmäinen suomen kielen kurssi maahanmuuttajille vuonna 2003, minkä jälkeen kurssitarjontaa on vähitellen lisätty maahanmuuttajamäärien ja samalla kysynnän kasvaessa. Aluksi suomen kielen koulutus oli maksullista, mutta sittemmin koulutus on muuttunut maksuttomaksi valtion kustantamien opintosetelien myötä. Opiskelijamäärät ovat kasvaneet vuosi vuodelta, ja lukuvuonna 2009 - 2010 maahanmuuttajaopiskelijoita suomen kielen kursseilla on opiskelut noin 50 henkilöä.

Kansalaisopisto on tarjonnut maahanmuuttajille ensisijaisesti suomen kielen ja kulttuurin yleissivistävää koulutusta helpottaakseen heidän sopeutumistaan paikalliseen elämään. Koulutus ei ole sidoksissa mihinkään tiettyyn ammatilliseen koulutukseen.

Kansalaisopisto onkin pyrkinyt erityisesti tarjoamaan tukea ja vahvistusta erilaisten kielellisten valmiuksien kehittämiseen myös siltä osin kun muu paikallinen kielikoulutustarjonta ei syystä tai toisesta tarjoa siihen mahdollisuutta.

Kansalaisopiston kielenoppimisryhmät ovat samalla myös sosiaalinen foorumi, joka omalta osaltaan ennaltaehkäisee syrjäytymistä ja tarjoaa tietoa ja mahdollisuuksia myös kansalaisopiston muusta opintotarjonnasta kotoutumista silmällä pitäen. Kansalaisopiston kielitarjonta poikkeaa muiden kouluttajien tarjonnasta mm. siten, että kurssit ajoittuvat pääosin myöhäiseen iltapäiväaikaan tai alkuiltaan, jotta myös työssäkäyville maahanmuuttajille tarjoutuu tilaisuus opiskeluun. Erityispiirteinä voitaneen mainita myös se, että tasokurssien (alkeis- ja jatkokurssit) ohella koulutustarjonnassa on myös spesifimpiä kursseja, kuten esimerkiksi erillisiä keskustelu- ja kielioppikursseja. Kansalaisopiston kurssitarjonnan joustavuus näkyy myös siten, että pyritään kuuntelemaan herkäällä korvalla opiskelijoiden tarpeita ja pyritään tarjoamaan kysyntää vastaavia kursseja.

Merkittävä osa kansalaisopiston opiskelijoista on joko aiemmin tai yhtäaikaisesti opiskellut myös mm. työvoimahallinnon sekä paikallisen oppimiskeskuksen kursseilla. Mutta on olemassa huomattava määrä niitä opiskelijoita, jotka eivät ole syystä tai toisesta oikeutettuja em. kursseille ja ovat näin hakeutuneet kansalaisopiston opiskelijoiksi. Heistä osa on sellaisia, jotka ovat jo asuneet pitkään Suomessa, jo ennen kotoutumislakia. Toinen tyypillinen kansalaisopiston opiskelijaryhmä on sellainen, joka on tullut Suomeen työperusteisesti ja näin ollen opiskelee suomen kieltä joko kokonaan tai osittain oman työajan ulkopuolella.

Kansalaisopiston vapaan sivistystyön periaatteiden mukaisesti kaikilla on yhtäläinen oikeus tulla opiskelemaan kansalaisopiston kursseille, mutta koska suomen kielen koulutustarjontaa on myös muilla tahoilla, on kansalaisopisto selventänyt omaa rooliaan mm. suomen kielen koulutuksessa sekä yleensä maahanmuuttajien kotoutumisessa.

Tulevaisuudessa kansalaisopiston ja Koskelan rooli settlementtinä on tarjota maahanmuuttajille entistä laaja-alaisempaa sosiaalista foorumia, jossa he voivat opiskella kielen lisäksi muita aineita, ja samalla saada sosiaalisia kontakteja, osallistua ja harrastaa.

Kansalaisopiston ensisijaisena kohderyhmänä voisivat olla erityisesti kotiäiteinä olevat maahanmuuttajanaiset, ikääntyvät, eläkkeellä olevat maahanmuuttajat sekä eri syistä syrjäytymisuhan alla olevat maahanmuuttajat. Haasteena olisi tavoittaa erityisesti juuri nämä ryhmät sekä tarjota heille kansalaisopiston kautta mahdollisuutta sosiaalisiin kontakteihin eri harrastusryhmissä ja mahdollisesti myös kieliryhmissä sekä monikulttuurisen toiminnan parissa.

Näiden maahanmuuttajaryhmien tavoittamiseen liittyy erityishaasteita juuri oikeiden tiedottamisväylien löytämiseen ja ylipäättään siihen, että heihin saadaan kontakti.

Äänekosken kansalaisopisto on tarjonnut viimeiset kolme vuotta maahanmuuttajille suomen kielen opetuksen sekä osallistumisen monikulttuurisia kohtaamiseen –ryhmään maksuttomana Opetushallitukselta hakemansa ja saamansa opintoseteliavustuksen turvin. Myös ensi lukuvuodelle on haettu opintoseteliavustusta sekä laatu- ja kehittämisavustusta monikulttuurisuustyön kehittämiseen. Avustusten turvin kansalaisopisto pyrkii varmistamaan, että jatkossakin maahanmuuttajilla olisi mahdollisimman matala kynnyös osallistua kansalaisopiston ja Koskelan toimintaan.

MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMISSUUNNITELMA JA SEURAKUNNAN PALVELUT

Seurakunnan monipuoliseen ja yhteisölliseen toimintaan maahanmuuttajat ovat erittäin tervetulleita. Kotoutumisen kannalta tärkeää on asunnon, työn ja toimeentulon lisäksi paikallisten ihmisten tapaaminen, heihin tutustuminen ja ystäväverkoston muodostaminen. Seurakunnan tärkeänä tehtävänä on hengellisen elämän mahdollistaminen, joka hyvin onnistuessaan merkinnee maahanmuuttajan kotoutumiselle ja yhteisöön kuulumisen tunteelle paljon. Maahanmuuttajan eriuskoisuus ei ole hengellisen elämän tarpeiden huomioimiselle este, mutta ilman muuta se on lemminpuolinen haaste. Maahanmuuttajien läsnäolo rikastuttaa seurakunnan toimintaa ja mahdollistaa hyvällä tavalla suvaitsevaisuuden lisääntymistä ympäristössämme.

Maahanmuuttajien kanssa toimiessamme keskeisimpiä haasteita ovat olleet puutteellinen kielitaito ja tapakulttuurien sekä arvomaailman erilaisuudesta johtuvat vaikeudet. Heikosta kielitaidosta ja erilaisuudesta johtuen maahanmuuttajat jäävät herkästi ulkopuoliseksi esimerkiksi nuorille tai perheille suunnatussa toiminnassa. Varsin haasteellista on ollut hankkia tarvittavia tietoja tai asiakirjoja lähtömaasta esimerkiksi kaste-, konfirmaatio- ja avioliittotapauksissa. Myös ihmisoikeuskysymykset tulevat läheisiksi niissä tapauksissa, missä oleskelulupa-asiat ovat jollakin tavoin kyseenalaisia.

Tavoitteenamme on, että maahanmuuttajat kokisivat seurakunnan toiminnan omakseen entistä mutkattomammin. Tähän pyrimme tehostamalla tiedottamista ja järjestämällä yhdessä maahanmuuttajien kanssa mahdollisuuksia tutustua paikallisiin ihmisiin, elämäneen ja kulttuuriimme. Samalla haluamme antaa heille mahdollisuuden tuoda esille oman lähtömaansa tapakulttuuria ja arvoja. Pyrimme myös syventämään vuorovaikutusta ja esimer-

kiksi rippikouluopetusta hankkimalla kristillistä peruskirjallisuutta maahanmuuttajien äidinkielellä.

Toiminnan ja sen kehittämisen vastuuhenkilöitä ovat kirkkoherra, aluekappalaiset ja työalojen koordinaattorit. Lisäksi seurakunnan maahanmuuttajayhdyshenkilönä toimii diakonia- ja aikuistyön pappi Markku Vihemäki.

Äänekosken seurakunnan toiminta ja palvelut →
www.aanekoskenseurakunta.fi

PikkuKaupunkilainen tai Sisä-Suomen Lehti

- Jumalanpalvelukset kaikenikäisille
- Tuomas-messut ja muut erityismessut
- Päiväkerhot 3 - 5-vuotiaille
- Perhekerhot alle kouluikäisille lapsille vanhempansa tai muun tärkeän aikuisen kanssa
- Lapsiparkki asioinnin ajaksi
- Leirit ja retket 1 – 7 lk. koululaisille
- Kerhot eri ikäryhmien 1 – 2 lk, 3 – 4 lk, 5 – 6 lk ja 7 lk koululaisille
- Nuortenillat 7 lk ja sitä vanhemmille
- Erilaiset retket, ryhmätoiminnat ja tapahtumat 7 lk ja sitä vanhemmille nuorille
- Naisten- ja miestenpiirit sekä kuorot ja lauluryhmät
- Vapaaehtoistyön eri palvelutehtävät
- Palvelupäivät, leirit ja retket varttuneelle väelle
- Vertaisryhmät, leirit ja retket erityisryhmille esim. mielenterveys-, päihde- ja vammaistyössä
- Pappien ja diakoniatyöntekijöiden vastaanotto ja kotikäynnit kaikille avoimena

Paikkakunnalla toimivat myös Helluntaiseurakunta, Vapaaseurakunta, Jyväskylän Ortodoksinen seurakunta, Adventtiseurakunta sekä Elävät Kivet ry.

KELAN PALVELUT MAAHANMUUTTAJILLE ÄÄNEKOSKELLA

Tavoitteena on, että Kelan asiakkaila on yhdenvertaiset mahdollisuudet asioida Kelassa ja saada heille kuuluvat Kelan etuudet. Äänekoskella maahanmuuttaja-asiakkaat palvellaan muiden asiakkaiden joukossa. Kelassa maahanmuuttajien huomioimisessa lähdetään lähinnä kieli- ja kulttuuriasioista. Asiakaspalvelijoille on tiedotettu eri kulttuuritaustoista lähtöisin olevien asiakkaiden erikoistarpeista ja valtakunnallisesti on kehitetty eri kielillä saatavia palveluita ja aineistoja. Maahanmuuttaja-asiakkaat hakevat samoja etuuksia kuin kantasuomalaisetkin, mutta heillä on lisäksi joitain

omia etuuksia (maahanmuuttajan erityistuki, kotoutumistuki, vakuuttamisasiat).

Haasteena ovat sekä asiakkaiden että henkilöstön kielitaito ja eri kulttuureissa kasvaneiden henkilöiden vuorovaikutuksen onnistuminen. Ulkomaalaistaustaisten asiakkaiden palvelu edellyttää keskimääräistä enemmän neuvontaa ja ohjausta.

Mikäli asiakaspalvelijalle ja asiakkaalle ei löydy yhteistä kieltä, voidaan avuksi tilata tulkki. Tulkki tilataan Keski-Suomen tulkkikeskuksesta Jyväskylästä. Hän voi tulla paikan päälle tai avustaa video- tai puhelinyhteyden kautta. Se, miten nopeasti tulkki saadaan, riippuu kielestä. Yleisten kielten (esim. venäjä) osalta puhelintulkkausta voidaan saada jopa saman päivän aikana. Asiakaspalvelussa voidaan hyödyntää erikielisiä asiakaskaavakkeita, joissa kerrotaan tulkkauksen mahdollisuudesta Kelassa. Kaavakkeen avulla voi selvittää asiakkaan tulkkauksieli ja sopia asiakkaalle, tulkkille ja itselle sopivaa tapaamisajankohtaa. Kaavake löytyy seuraavilla kielillä: albania, arabia, englantia, ranska, somali, suomi, turkki, venäjä ja vietnam. Yleisluontoisissa asioissa, joilla ei ole merkitystä asiakkaan oikeusturvan kannalta, tulkkina voi toimia myös sukulainen tai ystävä. Alle 18-vuotiaat eivät voi toimia tulkkina. Kelan keskushallinnossa on myös oma käännöspalvelu, jota käytetään apuna, kun asiakasta lähestytään vierailta kielillä.

Kelassa on kehitetty selkokielistä materiaalia, joka palvelee kaikkia asiakkaita, mutta erityisesti maahanmuuttajia ja muita erityistarpeita omaavia asiakkaita. Tässä vaiheessa selkoesitteitä on ainoastaan suomeksi, mutta niitä on tarkoitus julkaista myös muilla kielillä. Myös hakemuslomakkeita, päätöksiä ja kirjeitä kehitetään jatkuvasti helpommin ymmärrettävään muotoon, mikä palvelee kaikkia asiakkaita.

Alla palvelukielet eri tilanteissa:

1. Asiakaspalvelukanavat
  - toimiston tiskipalvelu: suomi, ruotsi ja englantia
  - puhelinpalvelu; suomi, ruotsi ja englantia
  - internet: suomi, ruotsi, englantia, viittomakieli
  - sähköiset palvelut; suomi ja ruotsi
2. Hakemukset ja liitteet
  - hakemukset; suomi, ruotsi ja englantia
  - liitelomakkeet; suomi ja ruotsi
3. Päätökset ja kirjeet
  - päätökset: suomi ja ruotsi
  - kirjeet: suomi, ruotsi ja osa kirjeistä myös englanniksi
4. Esitteet
  - suomi ja ruotsi
  - osassa lisäksi saame, englantia, venäjä, saksa ja ranska

TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTON KOTOUTUMISPALVELUT

Työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) vastaa erityisesti maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista edistävästä ja tukevasta työvoimapalveluista ja muista toimenpiteistä työnhakijaksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille sekä huolehtii siitä, että sen palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille.

TE-toimisto käynnistää kotoutumislain mukaisen alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi. Alkukartoitus käynnistetään kahden kuukauden kuluessa asiakkuuden alkamisesta tai pyynnön esittämisestä. Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksen perusteella TE-toimisto arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelmaa.

Kotoutumissuunnitelman TE-toimisto laatii joko itsenäisesti maahanmuuttajan kanssa tai yhdessä kunnan ja maahanmuuttajan kanssa. Kotoutumissuunnitelma laaditaan viimeistään kahden viikon kuluttua alkukartoituksesta, ja viimeistään kuukauden kuluttua kotoutumissuunnitelman laatimisesta maahanmuuttaja ohjataan hakeutumaan yksilöllistä tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muuhun kotoutumista ja työllistymistä edistävään toimenpiteeseen.

Kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä taikka oleskeluoikeuden rekisteröinnistä. Oikeutta kotoutumissuunnitelman laatimiseen ei ole kolmen vuoden määräajan umpeuduttua.

Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Erityisiä toimenpiteitä tarvitsevalla maahanmuuttajalla kolmen vuoden enimmäisaikaa voidaan pidentää kahdella vuodella. Sairaus, vamma tai muun syyn vuoksi alentunut toimintakyky, odottamattomat muutokset perhetilanteessa sekä luku- ja kirjoitustaidottomuus voivat olla perusteena enimmäisajan pidentämiselle.

Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen, ja se perustuu maahanmuuttajan taustaan, tarpeisiin ja omiin tavoitteisiin. Suunnitelman sisältää suomen tai ruotsin kielen opiskelua sekä muita kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja. Muita TE-toimiston toimenpiteitä ja palveluja voivat olla esimerkiksi ammatinvalinnanohjaus, koulutusneuvonta, työharjoittelu tai työelämävalmennus,

palkkatuki työsuhteeseen tai oppisopimukseen, työmatkoihin ja muuttokustannuksiin myönnettävä liikkuvuusavustus sekä matkaavustus sekä yrittäjyysneuvonta ja aloittavalle yrittäjälle myönnettävä starttiraha. Maahanmuuttajaa tiedotetaan myös työnhakijan oikeuksista ja velvollisuuksista. Tarvittaessa kotoutumissuunnitelman laadinnassa käytetään tulkin palveluja.

Kotoutumissuunnitelman toteutumista seurataan ja suunnitelmaa päivitetään TE-toimiston virkailijan ja asiakkaan säännöllisissä tapaamisissa. Kotoutumislain mukaisesti suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

TE-toimisto järjestää maahanmuuttajille kotoutumiskoulutusta pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena. Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on kehittää maahanmuuttajan kielellisiä, kirjallisia, yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia, joiden avulla maahanmuuttaja selviytyy arkielämän tilanteissa, kykenee toimimaan työelämässä ja hakeutumaan jatko-opintoihin. Kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon eli yleisten kielitutkintojen tason B1.1.

ELY-keskus hankkii TE-toimiston asiakkaina oleville maahanmuuttajille kotoutumiskoulutusta/suomen kielen koulutusta. Äänekosken TE-toimiston alueella suomen kielen koulutusta on tarjolla lähinnä Äänekoskella. Äänekoskella on pyritty järjestämään kerran vuodessa sekä Suomi 1- että Suomi 2 -koulutukset ja tarvittaessa Suomi 3 -, työelämän suomea- ja ohjattu työharjoittelu maahanmuuttajille – koulutuksia. Suomen kielen koulutusta ja muuta kotoutumiskoulutusta on melko hyvin tarjolla myös Jyväskylässä, jonka koulutuksia voidaan hyödyntää kotoutumisessa.

Kotoutumiskoulutus voi olla myös omaehtoista opiskelua. Kotoutumislain mukaan omaehtoisen opiskelun tukeminen edellytyksenä on, että TE-toimisto on todennut koulutustarpeen, opiskelu tukee kotoutumista ja työllistymistä sekä opiskelusta on sovittu kotoutumissuunnitelmassa.

Kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikana toimeentulo turvataan kotoutumistuella. Jos työttömälle maahanmuuttajatyönhakijalle ei ole laadittu kotoutumissuunnitelmaa, tuki on työmarkkinatuki. Kela päättää kotoutumistuen ja työmarkkinatuen maksamisesta.

Äänekosken työ- ja elinkeinotoimisto
Torikatu 6 A, 2.krs
44100 ÄÄNEKOSKI
P. 010 19 4333
aanekoski@te-toimisto.fi
www.mol.fi/aanekoski

KOTOUTTAMISOHJELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI

Keväällä 2015 työryhmä arvioi palveluiden tuottajien ja käyttäjien kanssa suunnitelman toteutumista. Työryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Toimintaperiaatteena on ohjata suunnitelman toteutumista jatkuvan työryhmän verkoston asiantuntemukseen perustuvalla arvioinnilla.